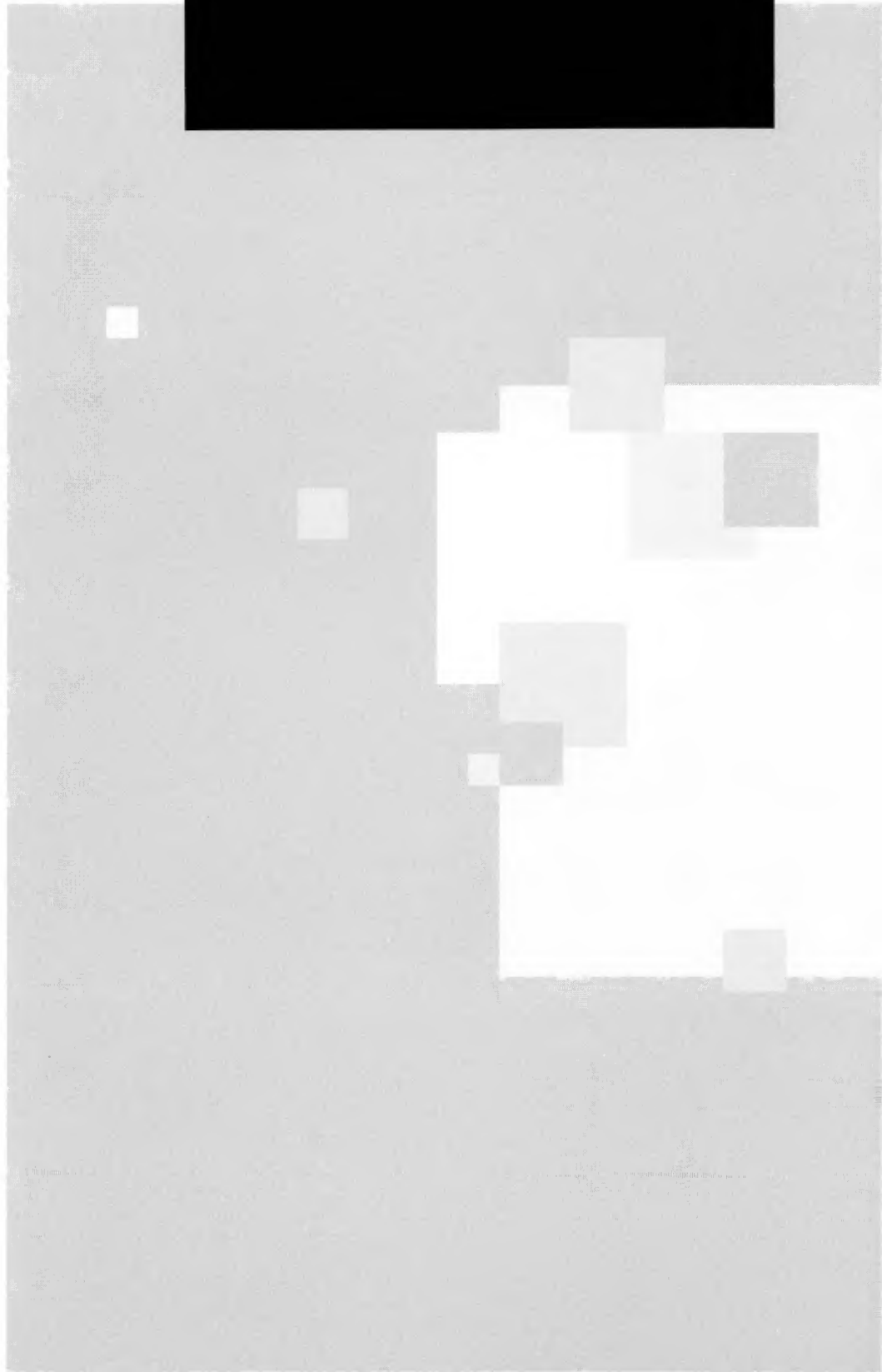
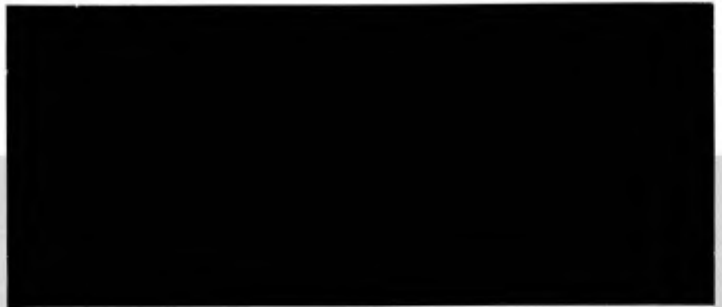

Nog -1994

Projectbureau voor
Informatiemanagement

(060.555): 061.23: 02:

JAARVERSLAG 1994

Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Den Haag, april 1995

INHOUDSOPGAVE

	<u>pag.</u>
Het NBBI in 1994	3
Activiteiten	6
Jaarrekening 1994	22
Samenstelling Raad van Toezicht NBBI	33
Samenstelling NBBI-bureau	34
Publikaties en artikelen	35
Lijst van afkortingen	36

HET NBBI IN 1994

Bedrijfsmatige ontwikkeling

In 1994 heeft het NBBI zich sterk geconcentreerd op de bedrijfsmatige ontwikkeling van het bureau. Een belangrijke vraag was of het NBBI opnieuw in staat zou zijn opdrachten van derden te verwerven. Zoals uit de financiële stukken ook blijkt is dat goed gelukt. Er moet echter nog veel gebeuren om te bereiken dat in 1999 het aandeel van de commerciële activiteiten één-derde van de totale omzet van het NBBI bedraagt. De verdere reorganisatie van het bureau vindt voortgang. Onderdeel daarvan is het vormen van een BV, waarin de commerciële activiteiten kunnen worden ondergebracht. De medewerkers van het bureau zijn bij de verschillende ontwikkelingen van het NBBI enthousiast en creatief betrokken. Die betrokkenheid komt natuurlijk in de eerste plaats tot uiting in inzet waarmee het bureau de vele projecten in 1994 heeft uitgevoerd. In het bijgaande rapport, het jaarverslag voor de financierende overheid, wordt verslag gedaan van die projecten waar financiering van de overheid, anders dan in directe opdrachtverlening, aan ten grondslag lag.

Ministeries

De relatie met de financierende Ministeries is goed en zakelijk geweest in 1994. Met Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen waren in 1993 al verschillende afspraken over de financiering vastgelegd. Met Economische Zaken kon in 1994 ook een overeenkomst worden getekend aangaande projectfinanciering. Met Binnenlandse Zaken heeft nooit een dergelijke overeenkomst bestaan; het is wel een verheugende ontwikkeling dat het NBBI inmiddels verschillende offertes aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft mogen uitbrengen, en betrokken is bij een aantal projecten van dat Ministerie. Aan nauwere banden met andere ministeries wordt ook gewerkt, en moet nog verder gewerkt worden.

"Het veld"

Het NBBI heeft voor IWI een aantal opdrachten uitgevoerd, en is al met al voldoende betrokken geweest bij de stormachtige ontwikkelingen in de wetenschappelijke informatieverzorging in Nederland, ook al door de toenemende contacten met de stichting SURF. Ook met SURFnet is inmiddels afgesproken dat SURFnet en NBBI waar mogelijk zullen proberen gezamenlijk bepaalde activiteiten te ondernemen; een en ander zou in 1995 gestalte moeten krijgen.

Het NBBI heeft o.a. het NBLC kunnen adviseren inzake verschillende juridische ontwikkelingen die gaande zijn op het gebied van verhuur- en leenrecht. Prettig bij-effect van deze advisering was een uitbreiding van het netwerk van het NBBI naar leden van de Tweede Kamer. Met de KB heeft het NBBI een aantal malen overleg gehad over de beleidsplannen van de KB. Het NBBI is gevraagd daar ook een bijdrage aan te willen leveren, en zal daar graag zijn diensten aan verlenen. Met PIGA heeft het NBBI in plezierige collegiale samenwerking een project in Hongarije uitgevoerd. Samen met, en in goede afstemming met, het bureau EG-Liaison heeft het NBBI een aantal voorlichtingen over Europese programma's georganiseerd. Al met al zijn de contacten met "het veld" bijzonder hartelijk geweest in 1994.

Commerciële bureaus

Het NBBI heeft ook met verschillende commerciële bureaus kunnen samenwerken in 1994. Een eerdere samenwerking, met Deloitte & Touche, is voortgezet. Een gezamenlijke produktontwikkeling is aangevat met Bakkenist, en Moret, Ernst & Young heeft het NBBI ingehuurd voor een onderdeel van een eigen project. Het past in het beleid van het NBBI dergelijke samenwerking te stimuleren en op te zoeken.

Het enige nadeel dat kleeft aan het voortdurend toenemen van activiteiten is dat de betrokken projectleiders te weinig toekomen aan acquisitie en netwerk-onderhoud. Begin 1995 zal het NBBI adverteren voor een nieuwe medewerker (wellicht twee), die een belangrijk deel van de desk research voor zijn/haar rekening moet nemen. Een dergelijke functie past in het beleid ten aanzien van de te veranderen samenstelling van het bureau.

Imago

Het NBBI heeft in 1994 ook hard aan zijn imago gewerkt. Het bureau zal voor een belangrijk deel moeten concurreren op kwaliteit. In dat streven past het dat medewerkers van het NBBI regelmatig optreden op conferenties en dergelijke, publiceren of anderszins in de publiciteit komen. Het effect is moeilijk te kwantificeren, maar de indruk bestaat dat in de omringende wereld van de informatieverzorging het NBBI aanzienlijk aan gezag heeft gewonnen de afgelopen jaren. Tevens blijkt dat uit de spontane verzoeken voor offertes, danwel, van vooral de Europese Commissie, verzoeken om activiteiten te organiseren. Aan de gezichtsbepaling van het NBBI heeft in 1994 ook bijgedragen dat de directeur werd benoemd tot bijzonder hoogleraar Informatiewetenschap te Tilburg, en dat Drs. J. Mackenzie Owen is toegetreden tot de staf van het bureau. Tenslotte heeft het NBBI een opvallend persbericht uitgebracht over de ontwikkeling van de informatiemaatschappij en is een aantal interviews met de directeur in de vakpers gepubliceerd.

Onderdeel van het imago zijn ook de huisstijl en het NBBI Bericht. De huisstijl is gemoderniseerd, de aanduiding "Projectbureau voor Informatie-management" is onderdeel van het logo geworden, en het NBBI Bericht heeft een aantal uiterlijke en redactionele wijzigingen ondergaan. Eén van die wijzigingen betreft het meer thematisch ordenen van artikelen in het Bericht. Daar zijn zeer positieve reacties op gekomen. Die stijl zal dan ook voorlopig gehandhaafd blijven.

Internationale contacten

Het NBBI heeft geïnvesteerd in internationale contacten. De samenwerking met UNESCO betreffende informatieverzorging en -infrastructuur in Zuidelijk Afrika heeft doorgang gevonden, en het NBBI heeft een bijdrage kunnen leveren aan een conferentie van UNESCO in Bulawayo, Zimbabwe. De contacten met OostEuropa, vooral met bibliotheken en overheden, zijn onderhouden en uitgebreid. In 1994 heeft dat geleid tot een paar bescheiden opdrachten, maar het lijkt erop dat het NBBI nu in verschillende gremia in oostelijk Europese landen als bij uitstek deskundig bureau bekend is. Bijzonder plezierig was overigens dat één van deze opdrachten in goede samenwerking met PICA kon worden uitgevoerd. De contacten met de Europese Commissie zijn opnieuw geïntensiveerd en hebben tot verschillende opdrachten geleid. Daarbij speelde zeker een rol dat de heer Mackenzie Owen beschikbaar was bij het NBBI om die opdrachten uit te voeren. Maar ook de reguliere NAP-werkzaamheden zijn uitgebreid, en medewerkers van het NBBI zijn verschillende malen uitgenodigd deel te nemen aan de zogeheten 'expert meetings' rond IMPACT (nu: INFO 2000), het bibliotheekprogramma en onderdelen van het Telematica-programma. Wat dat laatste betreft werkt het NBBI collegiaal samen met het bureau EG-Liaison.

Exclusief

Het lijkt nu ernst te worden met die informatiemaatschappij. De Europese Commissie, nationale overheid en bedrijfsleven zijn licht nerveus en roepen om studies, advies en investeringen. Maar liefst vier bewindslieden coördineren het informatiebeleid in Nederland. In 1994 is gebleken dat het NBBI er goed aan heeft gedaan zich exclusief te specialiseren in datgene wat met de informatiemaatschappij samenhangt, en bij de totstandkoming van die maatschappij nog geregeld dient te worden. Daarbij hoort allerlei wet- en regelgeving, de ontwikkeling van elektronische diensten, afstemming van interne en externe informatiestromen in bedrijven, de markt voor elektronische informatie, de digitale bibliotheek, het belang van papieren informatie, bedrijfsvoering, kwaliteitszorg en kennismanagement. Met investeringen kan het NBBI niet helpen. Met projectmanagement, onderzoek, voorlichting en advies des te meer.

J. de Vuijst

ACTIVITEITEN

Advisering

Bedrijfsvoeringsmodel voor bibliotheken

Het door NBBI en Deloitte en Touche ontwikkelde model voor de bedrijfsvoering in bibliotheken is in 1994 onder andere aangeboden aan de bibliotheken van de verschillende ministeries. Onder de supervisie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is onderzocht of de bibliotheken van enkele ministeries voldoen aan de randvoorwaarden voor de toepassing van deze nieuwe werkwijze. Het bedrijfsvoeringsmodel vormt een integraal economisch systeem. Met dit systeem is het mogelijk alle kosten en resultaten die de bibliotheek heeft, toe te rekenen aan verantwoordelijkheidsplaatsen (meestal afdelingen) en aan dragers (bibliotheekdiensten). Het bedrijfsvoeringsmodel biedt een economische weergave van de activiteiten van de bibliotheek. De model-werkwijze is vooral geschikt voor de wat grotere bibliotheek.

[Contactpersoon: drs. A. van Geest]

Gemeenschappelijke aanschaf CD-ROM's

In het afgelopen jaar heeft het NBBI zijn pogingen om tot lagere aanschafprijzen te komen voor dure CD-ROM-producties voortgezet. Vooral in universitaire kring worden de bibliotheken regelmatig geconfronteerd met zeer dure producties die nauwelijks binnen de beschikbare budgetten aangeschaft kunnen worden. Het NBBI is op verzoek van bibliotheken of andere instellingen graag bereid te onderzoeken of door samenwerking tot gemeenschappelijke aanschaf kan worden overgegaan. Een poging om in 1994 'The English Poetry Database' aan te schaffen moest helaas worden gestaakt doordat, ondanks een goedgekeurd plan, de middelen bij de betrokken instellingen ontbraken. Inmiddels heeft het NBBI wel expertise kunnen opbouwen op het terrein van internationale licenties.

[Contactpersoon: drs. A. van Geest]

Activiteiten inzake aanpassingen leen- en verhuurrecht (Auteurswet 1912)

Op verzoek van enkele belanghebbende partijen heeft het NBBI in 1994 veel aandacht besteed aan advieswerk op auteursrechtelijk terrein. Op het vlak van het uitleen- en verhuurrecht wacht Nederland een aanpassing van de nationale wetgeving. Inmiddels is een Europese Richtlijn van kracht geworden. Vooral bibliotheekorganisaties hebben zich afgevraagd welke gevolgen voor hen verbonden zijn aan deze veranderingen. Omdat niet in alle opzichten helder was welke wijzigingen te verwachten waren, heeft het NBBI uitvoerig overleg gevoerd met de bij genoemde wetswijziging betrokken ambtenaren, bewindslieden, kamerleden en fractiemedewerkers. Door het vertrek van veel kamerleden na de verkiezingen en de komst van een sterk vernieuwde Tweede Kamer met een andere regering is de afhandeling van het wetsontwerp nr. 234347 enkele malen uitgesteld. De verwachting is dat in het voorjaar van 1995 een definitieve regeling tot stand komt. Het NBBI werkte in dit verband onder andere voor het NBLC, de wetenschappelijke bibliotheken en de gezamenlijke Blindenbibliotheken.

[Contactpersoon: drs. A. van Geest]

Projecten

Taaltechnologie

Taaltechnologie is voor de informatieverzorging van grote betekenis. Taaltechnologische hulpmiddelen kunnen op velerlei manieren worden ingezet om bedrijfsvoering en dienstverlening te verbeteren en gebruikers te ondersteunen. Het NBBI ondersteunde in 1994 twee onderzoeksprojecten die de STT uitvoert. Het project NOUN betrof het onderzoek naar Noun-phrases. Het project is begin 1994 afgesloten. Een Italiaanse uitgever brengt de onderzoeksresultaten op de markt.

Het project UPLIFT beoogt de ontwikkeling van een systeem waarmee volledige teksten in de Nederlandse en Engelse taal kunnen worden doorzocht. UPLIFT is eind 1993 van start gegaan. Het retrieval systeem van Philips is gebruikt om een UPLIFT-versie van indexer- en retrieval-programma's te maken waarin een eerste versie van de 'Nederlandse Porter' is ingebouwd. Hiermee zijn enkele tekstbestanden geïndexeerd. De resultaten zijn vooralsnog bemoedigend.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Ontwikkeling databank kunsthistorische bibliotheken

Enkele van de grootste kunsthistorische bibliotheken voeren een project uit waarin een gezamenlijke databank van geautomatiseerde bibliotheekcatalogi wordt ontwikkeld. Tot op heden zijn de catalogi van de verschillende organisaties niet centraal toegankelijk voor gebruikers. Dit wordt beschouwd als een barrière voor het kunsthistorisch onderzoek. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft voor het project financiering ter beschikking gesteld. Het Ministerie heeft het NBBI verzocht de begeleiding en het projectbeheer op zich te nemen. In dat kader heeft NBBI in overleg met de betrokken bibliotheken het projectidee uitgewerkt. In 1995 gaat het project van start.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Verbeteren toegankelijkheid museumcollecties

In het project MuseumTerm heeft het NBBI tezamen met het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD), de Rijksdienst voor Beeldende Kunst (RBK) en het Landelijk Contact Museumconsulenten (LCM) samengewerkt. Onderzocht is hoe musea ondersteund kunnen worden bij het vervaardigen van trefwoordenlijst ter registratie van hun collecties; een langdurig en kostbaar proces. Een zogeheten Clearinghouse dat (informatie over) bestaande lijsten e.d. verzamelt, ze op kwaliteit beoordeelt en lijsten helpt ontwikkelen zou een goede ondersteuning bieden. Het NBBI heeft samen met het RKD een plan voor de realisatie van een dergelijk Clearinghouse opgesteld. De Mondriaan Stichting is om een financiële bijdrage gevraagd. In geval van een positieve beslissing kunnen het NBBI en het RKD in 1995 met de realisatie beginnen.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Multimedia Call

In het kader van de NBBI-Multimedia Call (1992) werden in 1994 drie projecten uitgevoerd.

Ontwikkeling branche-informatiesysteem bNo/bio/kio-branche

Het grafische ontwerp bureau DC3 en BRS Premsela-Vonk ontwikkelen een ontwerp voor een multimediaal branche-informatiesysteem. Daarin kunnen ontwerp bureaus in de grafische sector en de industriële vormgeving zich in tekst, (bewegend) beeld en geluid presenteren. De gebruikers van dit systeem zijn potentiële opdrachtgevers (bedrijven, organisaties) en intermediaire organisaties als bijvoorbeeld Innovatie Centra die hen daarbij behulpzaam zijn. Tijdens het verslagjaar is het prototype ontwikkeld, dat een visualisatie biedt van de indrukwekkende mogelijkheden van het systeem. Bovendien is een groot deel van de functionaliteit van het systeem reeds gerealiseerd. Diverse demonstraties van het systeem zijn verzorgd en de feedback is verwerkt. De multimediale presentatie van ontwerp bureaus, in combinatie met een doordachte gebruikers-interface, toont de meerwaarde van multimedia boven de traditionele informatieverstrekking. Eind 1994 is de demonstratiefase afgesloten. Er is voor 1995 een vervolg van het project voorzien waarin het systeem operationeel wordt gemaakt en getest wordt op verschillende proeflokaties.

Republication of Rare and Historical Books on Photo CD

Het Expertise Centrum Taxonomische Identificatie (ETI) ontwerpt en test snelle en goedkope procedures om zeldzame en historische werken op PhotoCD te conserveren en te presenteren. Een aantal zeldzame plaatwerken van de Plantage Bibliotheek (van Artis) te Amsterdam zijn gebruikt als proefcollectie. Tijdens het project zijn drie van deze boekwerken gefotografeerd, gedigitaliseerd en op PhotoCD gezet. De tekstdelen bij de plaatwerken zijn niet op de PhotoCD opgenomen maar ze zijn op floppy en als hard copy beschikbaar. In proefopstellingen bij de Artisbibliotheek en ETI is het produkt getest op gebruikersvriendelijkheid en is van gebruikers feedback gevraagd voor eventuele verbeteringen. Eveneens wordt de markt voor dit produkt verkend, deels in samenwerking met een grote internationale uitgever. Medio 1995 is het project afgerond.

De ordening en structurering van instructieve media

TriMM Training Interactive Multimedia en de Vakgroep Instrumentatietechnologie (TUT) hebben onderzocht in hoeverre bestaande technieken om kennis te structureren en te ordenen geschikt zijn om multimediale (onderwijskundige) databases voor verschillende onderwijsprogramma's te gebruiken. De onderzoekers hebben op basis van literatuuronderzoek naar methoden en technieken een aantal methoden vergeleken en deze uitgetest op een beschikbaar multimediaal bestand dat in het onderwijs gebruikt werd. Op grond van deze ervaringen is een ontwerprichtlijn opgesteld voor de structurering van multimediale bestanden. Dit onderzoeksproject is medio 1994 afgesloten.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Informatiemakelaardij

Naar aanleiding van de onderzoeken van het NBBI naar informatiemakelaardij heeft het NBBI een aantal activiteiten op het gebied van informatiemakelaardij verricht. Het NBBI heeft de beroepscode voor informatiemakelaars op grote schaal verspreid, en de mogelijkheid voor een register voor informatiemakelaars onderzocht. Het blijkt juridisch, financieel en organisatorisch (nog) niet mogelijk te zijn om een dergelijk register en controlemogelijkheid in het leven te roepen. Op Europees niveau beraadt men zich op controlemogelijkheden, maar vooralsnog heeft dit geen resultaten opgeleverd.

Het NBBI heeft geïnventariseerd of het wenselijk en haalbaar is een nieuwe opleiding op het gebied van informatiebemiddeling op te zetten. Het blijkt dat er een aantal redenen is om sceptisch te zijn over het opzetten van een nieuwe opleiding (te grote diversiteit in behoeften, moeilijk te bepalen doelgroep, onduidelijke en (te) snelle ontwikkeling van de informatiemarkt, te weinig inzicht in de (on)mogelijkheden van informatie).

Het NBBI heeft de behoefte aan samenwerkingsvormen tussen informatiemakelaars geïnventariseerd. De conclusie was dat uit de markt van informatiemakelaars zelf initiatieven worden genomen om een platform voor informatiemakelaars op te richten.

Bovengenoemde resultaten hebben het NBBI doen besluiten om zijn activiteiten op het gebied van informatiemakelaardij af te sluiten. Sommige voorstellen van het NBBI zijn door de markt zelf opgepakt en voor sommige activiteiten is de tijd nog niet rijp. Ook is het nog niet duidelijk welke koers in Europees verband zal worden gevolgd.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.A. Wiercx]

NBBI-Thesaurusseminar 1994

Ook in 1994 kon het NBBI zich verheugen op grote belangstelling voor het thesaurusseminar. Op 15 april jl. kwamen 115 deelnemers bijeen in het gebouw van de BDI-opleiding van de Haagse Hogeschool. Het centrale thema van dit seminar: nieuwe technieken voor de ontwikkeling van thesauri. De doelstelling van het seminar was om deelnemers inzicht te geven in moderne technieken die voor thesaurusbouw van belang kunnen zijn. In het middagprogramma kwamen zes software-demonstraties aan bod, die als hulpmiddel kunnen dienen bij opbouw en beheer van een thesaurus. Sommige van deze programma's maken gebruik van nieuwe technieken als automatisch indexereren, full text searching en semantische concepten. Naar aanleiding van een evaluatie kan vastgesteld worden dat meer dan 70 % van de deelnemers tevreden tot zeer tevreden was over het seminar.

In maart 1995 zal het NBBI een derde thesaurusseminar organiseren.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.H.C. Kramp]

RAPDOC, versnelde levering van tijdschriften

In het Rapdoc project zijn 19 bibliotheken actief met het snel leveren van tijdschriftartikelen. Projectleider van RAPDOC is Pica. Namens het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen bewaakt het NBBI de financiering en de voortgang van het project. In 1994 is RAPDOC verder uitgebreid. Zo is de Online Contents-database uitgebreid tot 12.000 tijdschrifttitels. De database is ook aan de eindgebruikers ter beschikking gesteld en dat resulteerde in 300.000 zoekacties en 100.000 RAPDOC-aanvragen.

Naast de steeds omvangrijker wordende artikelontsluiting via de Online Contents-database is in het verslagjaar ook gewerkt aan versnelling van de leveringsprocedures. Bovendien zijn de voorbereidingen getroffen voor de elektronische levering van documenten in 1995.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Project Stimulering Alfa-Informatisering (PROSA)

Het PROSA project, dat plaatsvindt aan de Letterenfaculteit van de Rijksuniversiteit Groningen, is in 1994 in de tweede fase beland. Naar aanleiding van een haalbaarheidsstudie (eerste fase), heeft het NBBI besloten te starten met de realisatiefase. Doel van dit project is een gebruikersvriendelijke interface voor alfa-onderzoekers te ontwikkelen. De interface zal toegang geven tot e-mail, mailing lists, electronic publishing op kleine schaal en 'campus' informatiediensten. Met deze interface kunnen alfa-wetenschappers hun onderzoek efficiënter uitvoeren. Bovendien zal samenwerking met collega's op afstand makkelijker worden.

Het ontwerp en de bouw van de interface wordt uitgevoerd door van de Vakgroep Alfa-Informatica van de RUG. Het NBBI heeft de verantwoordelijkheid voor het projectmanagement, het gebruikersonderzoek, de opzet van een voorlichtingsplan en de kennisverspreiding. Uit het in 1994 verrichte kwalitatieve gebruikersonderzoek komt naar voren dat de meeste alfawetenschappers meer training en begeleiding bij computergebruik op prijs zouden stellen.

Na afronding van het project in 1995 zal de bruikbaarheid van de interface voor andere (alfa-)faculteiten onderzocht kunnen worden.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.H.C. Kramp]

Project CD-I voor maatschappelijke oriëntatie van allochtonen

In 1994 heeft het NBBI een startnotitie "CD-I voor taalonderwijs aan allochtonen" opgesteld, in samenwerking met CIBB Centrum Innovatie Beroeps-
onderwijs Bedrijfsleven. Deze notitie is besproken in een korte gespreksronde met de beoogde financiers en deskundigen op het terrein van onderwijs aan minderheden. Aan de hand van deze gespreksronde wilde het NBBI de volgende resultaten bereiken:

- Het vinden van financiers en/of samenwerkingspartners bij het uitvoeren van het project "CD-I voor taalonderwijs aan allochtonen";
- Inzicht verkrijgen op welke wijze interactieve CD-I ingezet kunnen worden om bepaalde groepen allochtonen efficiënter de Nederlandse taal te leren, uitgaande van de beoogde integratie in de Nederlandse samenleving;
- Het opstellen van een plan van aanpak voor de pilotfase.

Naar aanleiding van de gespreksronde, heeft het NBBI besloten niet verder te gaan met dit project en eventuele geïnteresseerden door te verwijzen naar de activiteiten van andere partijen die op dit terrein ontplooid zijn.

Bij deze no-go-beslissing spelen de volgende overwegingen een rol:

- 'Praktijkmensen' hebben de nodige bedenkingen bij het ontwikkelen van CD-I's (niveauverschillen tussen allochtonen en het feit dat allochtonen soms eerst moeten leren 'leren'). Omgaan met CD-I wordt in dat geval gezien als een extra hindernis, een belemmerende factor.

- Er zijn voldoende instanties op het terrein van volwasseneducatie die het initiatief (inzet van nieuwe media voor taalonderwijstoeepassingen) hebben opgepakt. Het gemeenschappelijk idee van het NBBI/CIBB is terug te vinden in de activiteiten van de Stichting Volwassen Educatie.
- Nieuwe produkten komen ondertussen op de markt beschikbaar, waardoor er minder noodzaak en minder kans is dat het NBBI een rol van betekenis hoeft te/kan spelen.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.H.C. Kramp]

Internationaal Instituut Sociale Geschiedenis (IISG)

De omvangrijke en unieke collectie beeldmateriaal van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) wordt in een meerjarenproject opgeslagen en ontsloten in digitale vorm. In 1994 is de collectie affiches verwerkt, in eerdere jaren was de fotocollectie reeds onder handen genomen. IISG heeft ook de opslag van de karikaturen financiering verkregen en wel van de KNAW. Hiermee zal in 1995 een begin worden gemaakt.

[Contactpersoon: mevrouw mr. M.J.F. Verstappen]

Kwaliteitszorg in de informatieverzorging

In de periode 1992-1995 heeft het NBBI kennis en expertise opgebouwd over kwaliteitszorg in de informatiedienstverlening. Door onderzoekswerk, publikaties, congresorganisatie en advisering bouwde het NBBI een netwerk op van contacten in binnen- en buitenland. Om informatiediensten en bibliotheken te helpen bij de opzet en realisatie van kwaliteitsprojecten, voerde het NBBI in 1994 de volgende activiteiten uit:

1. Ontwikkeling van kwaliteitsinstrumenten in het kader van een proefproject bij de Bibliotheek van de Technische Universiteit Delft (BTUD)
2. NBBI als National Quality Focal Point
3. Voorlichtingsactiviteiten
4. Onderzoek naar performance indicators
5. Onderzoek naar kosten van kwaliteitszorg

1. Ontwikkeling van kwaliteitsinstrumenten ook in kwaliteitsklas

In 1994 heeft het NBBI in samenwerking met de BTUD een projectplan kwaliteitszorg uitgewerkt en voorbereid. Het projectplan is vastgelegd in een beleidsplan en een werkplan. In het werkplan wordt een zestal deelprojecten beschreven, die aan het einde van 1994 start zijn gegaan. Het NBBI ondersteunt de BTUD bij de ontwikkeling van kwaliteitsinstrumenten en het voorlichten van medewerkers. Er wordt momenteel ervaring opgedaan met een gebruikerspanel, logboeken bij baliedienstverlening, met het meten van gebruikcijfers van bibliotheekdiensten en met het opzetten van een plan voor performance measurement. Ook heeft het NBBI een bijdrage geleverd aan de voorlichtingsbijeenkomsten over kwaliteitszorg in deze bibliotheek.

2. Activiteiten NBBI als National Quality Focal Point

Begin mei 1993 is het NBBI aangewezen als National Quality Focal Point voor Nederland. De Internationale Federatie voor Informatie en Documentatie (FID) heeft een nieuwe Special Interest Group opgericht om een netwerk mogelijk te maken van Quality Focal Points, die gegevens en informatie verzamelen en ideeën uitwisselen.

Als Quality Focal Point heeft het NBBI een oproep gedaan aan personen uit zijn 'kwaliteitszorgbestand' om deel te nemen aan het Europese netwerk. Een aantal grotere bibliotheken heeft hieraan gehoor gegeven. Het NBBI heeft de leden van het netwerk geïnformeerd over projecten kwaliteitszorg in het buitenland, met name over de inspanningen van EUSIDIC en de Europese Commissie op het terrein van kwaliteit van databases. In dit kader heeft het NBBI bijdragen geleverd aan een seminar te Luxemburg, in juni 1994, en aan een internationale vergadering in september 1994 over de voorbereiding van een internationaal congres (Londen).

Daarnaast heeft het NBBI in de periode oktober-november 1994 een telefonische enquête gehouden onder veertig Nederlandse bibliotheken (deelnemers aan het congres over kwaliteitszorg). Deze enquête had tot doel inzicht te krijgen in de praktijk van kwaliteitszorg in bibliotheken. De resultaten van deze enquête zijn verwerkt in een lezing die het NBBI op 9/10 maart 1995 zal houden in Berlijn, tijdens een internationaal congres over kwaliteitszorg in de informatieverzorging.

3. Voorlichtingsactiviteiten

Uit de activiteiten in 1992 en 1993 is gebleken dat organisaties in de informatiedienstverlening behoefte hebben aan voorlichting over kwaliteitsmanagement. De voorlichtingsactiviteiten die het NBBI in 1994 uitgevoerd heeft zijn:

- uitgeven van een congresboek;
- organiseren van een workshop;
- geven van voorlichting over kwaliteitszorg.

De werkzaamheden bestonden uit het redigeren van teksten en uitwerken van discussies.

Het congresboek is in april 1994 verschenen. Alle 150 deelnemers hebben een congresboek ontvangen. Daarnaast hebben circa 50 organisaties het congresboek besteld.

Het NBBI heeft in 1994 een cursus ontwikkeld en de behoefte hieraan gepeild. In de vijfdaagse cursus (verspreid over vier maanden) stellen de deelnemers een projectplan "Kwaliteitszorg" op en leren zij hoe een kwaliteitsproject met bijbehorende instrumenten uitgevoerd kan worden. De eerste cursus is van start gegaan in februari 1995.

Op de Dag van het Document (1 juni 1994; een tweedaags congres van TNO) heeft het NBBI een workshop verzorgd over kwaliteitszorg. De tekst van deze workshop is opgenomen in de congresbundel van de Dag van het Document.

Tijdens de voorjaarsbijeenkomst (9 juni 1994) van de sectie Speciale Bibliotheken van de NVB, heeft het NBBI een lezing gegeven over de invoering van kwaliteitsprojecten in speciale bibliotheken.

Op 24 november 1994 heeft het NBBI een lezing gehouden over certificering volgens ISO 9000 normen en het nut van certificering hiervan voor openbare bibliotheken. De tekst van deze lezing is gepubliceerd in het vaktijdschrift 'Bibliotheek en Samenleving' (februari 1995).

Daarnaast heeft het NBBI in 1994 regelmatig telefonisch advies gegeven over kwaliteitszorg.

Onderzoek naar Performance indicators

Het is voor organisaties in de informatiedienstverlening moeilijk om performance indicatoren op te stellen. Performance measurement is een hulpmiddel bij het beheersen van de kwaliteit van informatiedienstverlening. Performance measurement richt zich niet alleen op het meten van processen, maar gaat uit van meetbare criteria die voor klanten van belang zijn.

Het NBBI heeft door middel van literatuurstudie een eerste rapport geproduceerd waarin performance measurement in bibliotheken centraal staat. Om een aantal pilotprojecten te realiseren, is een werkgroep geformeerd, waarin een achttal organisaties plaatshebben.

Deze werkgroep is begin januari 1995 gestart met de uitvoering van de volgende activiteiten: het opstellen van performance indicatoren; het houden van een proefmeting bij verschillende organisaties; het evalueren en bijstellen van de indicatoren en het publiceren van de bevindingen. Dit project zal begin 1996 afgerond worden.

Kosten van Kwaliteitszorg

Om doelgroepen van het NBBI meer inzicht te geven in de kosten en baten van kwaliteitszorgprojecten, heeft het NBBI een onderzoek uitgevoerd naar kwaliteitskosten in dienstverlening en de kosten van kwaliteitsprojecten. Om het concept van kwaliteitskosten te vertalen naar de praktijk heeft het NBBI een cursus 'kwaliteitskosten-onderzoek' gevolgd bij de Nederlandse Kwaliteitsdienst. Het onderzoek en de cursus hebben geresulteerd in een rapport, getiteld "Kwaliteitskosten en kosten van kwaliteitszorg in informatiedienstverlening" (februari 1995).

In het rapport wordt aandacht besteed aan vragenlijsten voor kwaliteitskosten-onderzoek en kostenschattingen voor een kwaliteitsproject. Deze hulpmiddelen worden gebruikt in de cursus kwaliteitszorg (zie punt 3.). Het is de bedoeling om het nut van onderzoek naar kwaliteitskosten te toetsen aan de hand van de ervaringen van de cursusdeelnemers. Een eindrapportage hierover kan in het najaar van 1995 op schrift gesteld worden.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.H.C. Kramp]

Verkenning studierichting Informatiewetenschap KUB

Het college van Bestuur van de Katholieke Universiteit Brabant heeft, in het kader van de bijzondere leerstoel Informatiewetenschap, prof. de Vuijst verzocht na te gaan op welke wijze Informatiewetenschap binnen de KUB kan worden ingebed. Onderzocht zijn ondermeer de wetenschappelijke relevantie van het vak, en de beroepsmogelijkheden en maatschappelijke behoefte aan afgestudeerden. Mede op basis van een serie interviews binnen de KUB en in de wereld van de informatieverzorging is een rapportage opgesteld. Bij het vaststellen van dit jaarverslag is de rapportage nog onderwerp van overweging binnen het College.

[Contactpersoon: prof.dr. J. de Vuijst]

Internationaal overzicht informatiewetenschap

STINFON en NBBI zijn een gezamenlijk onderzoeksproject gestart dat tot doel heeft een overzicht samen te stellen van de wijze waarop het interdisciplinaire vakgebied 'informatiewetenschap' zich vakinhoudelijk in internationaal verband manifesteert. Een bruikbare empirische methode om een vakgebied te operationaliseren en te demarceren berust op de identificatie en selectie van relevante verzamelingen wetenschappelijke publikaties in vaktijdschriften.

Op basis daarvan is een bibliografische verkenning en bibliometrische kartering van het vakgebied informatiewetenschap uitgevoerd, door en in samenwerking met het Centrum voor Wetenschaps- en Technologie-Studies (CWTS); begeleid door een adviescommissie bestaande uit prof.dr. G.A.M. Kempen, drs. J.S. Mackenzie Owen, drs. L.J. Pennings en drs. W.A.M. de Vroomen.

De resultaten van het onderzoek zijn inmiddels beschikbaar en zullen in het voorjaar van 1995 gepubliceerd worden.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

De toekomst van de informatievoorziening

In 1994 heeft enkele keren overleg plaats gevonden tussen het NBBI en het Telematica Research Centrum (TRC) in Enschede teneinde te mogelijkheden tot samenwerking te verkennen bij de ontwikkeling van een toekomstschets van de informatievoorziening.

De wetenschappelijke informatievoorziening staat in de komende jaren voor grote veranderingen. De belangrijkste reden daarvoor is de toenemende digitalisering. Steeds meer wordt informatie verspreid via elektronische netwerken. Dat heeft geleid tot nieuwe communicatiepatronen en tot nieuwe publikatie- en distributievormen. Veel wetenschappelijke onderzoekers, met name in de universiteiten, gebruiken nationale en internationale elektronische netwerken bij het opsporen en uitwisselen van informatie.

Ondanks de toenemende digitalisering wordt de 'formele' wetenschappelijke literatuur nog vrijwel uitsluitend in gedrukte, papieren vormen uitgegeven. Maar algemeen wordt verwacht dat met name het wetenschappelijke tijdschrift in het komende decennium zal overgaan op elektronische distributie.

In de 'informatieketen' spelen verschillende partijen een rol. Daartoe behoren onder meer: auteurs, uitgevers, boekhandels, bibliotheken, databankorganisaties en netwerkbedrijven. Deze partijen worden geconfronteerd met een groot aantal onzekerheden ten aanzien van de ontwikkelingen van de komende jaren. Die onzekerheden hebben te maken met de manier waarop het 'elektronische distributiemodel' zal worden ingericht, en hoe zij daarop moeten inspelen. Economische belangen, technische oplossingen, bedreigingen door derden en toekomstige samenwerkingspatronen zijn onderwerpen die daarbij aan de orde zijn.

Speciale aandacht in deze ontwikkeling is nodig voor de positie van de eindgebruikers van wetenschappelijke informatie.

De bevindingen bij het onderzoek, dat vooral op basis van deskresearch is uitgevoerd, zijn gebruikt bij verschillende beleidsgerichte projectonderzoeken.

[Contactpersonen: drs. J.S. Mackenzie Owen, drs. L.J. Pennings]

Elektronisch Poortmans Repertorium der Nederlandse wijsbegeerte

Het Repertorium der Nederlandse Wijsbegeerte is ontstaan op initiatief van Prof. J.J. Poortman en in de periode 1948 - 1983 zijn vier delen gepubliceerd, terwijl deel 5 in voorbereiding is.

Opgenomen worden in Nederland gepubliceerde werken op het gebied van de filosofie, met uitzondering van werken van buitenlanders in hun eigen taal. Wel worden werken opgenomen van Vlaamse auteurs. Zowel boeken als tijdschriftartikelen worden ontsloten. Het Repertorium is uniek in het Nederlandse taalgebied.

Op verzoek van de Werkgroep Filosofie van de Sectie Wetenschappelijke Bibliotheken van de NVB heeft het NBBI een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van een elektronische uitgave van het Repertorium. In dit haalbaarheidsonderzoek zijn verschillende aspecten nader uitgewerkt, zoals de organisatorische vormgeving van het project, de marktverkenning, de auteursrechtproblematiek, de retro-automatisering, de produktie en distributie van een digitaal bestand en de internationale samenwerking. De Koninklijke Bibliotheek heeft inmiddels, in samenwerking met een gevormde redactieraad, een proefbestand opgebouwd. Het NBBI is gestart met de uitvoering van de marktverkenning.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Opleiding informatievoorziening/HBO-overleg/Rijkshogeschool

In mei 1993 heeft de HBO-Raad het eindrapport van de visitatiecommissie gepubliceerd. In dit rapport wordt verslag gedaan van de beoordeling van de HBO-opleidingen op het gebied van de informatieverzorging "bibliotheek en documentaire informatie" en "boekhandel en uitgeverij". In vervolg op dit rapport hebben de BDI-opleidingen allerlei initiatieven genomen om, zoals de visitatiecommissie heeft geadviseerd, met een visie op de toekomst uit de praktijk van het heden bestanddelen te distilleren voor een onderwijsprogramma dat een waardevolle bagage vormt voor de afgestudeerden van straks. Dit blijkt geen eenvoudige taak te zijn.

In overleg met de betrokkenen heeft het NBBI, waar mogelijk, ondersteuning geboden bij dit transitieproces. Met begeleiding van het NBBI heeft de Rijkshogeschool Deventer een marktonderzoek uitgevoerd naar een post-HBO opleiding Informatiemanagement. Het NBBI heeft op verzoek van de Projectgroep Onderwijsontwikkeling BDI van de Hanzehogeschool Groningen geadviseerd over de opstelling van een nieuw beroepsprofiel met kernkwalificaties voor professionele informatieverzorgers.

Voor de opleiding GO-D (Management in informatieverzorgende instellingen) en GO-F (Documentatie) werden opleidingsmodules verzorgd op het terrein van de organisatie van het bibliotheek- en documentatiewezen en de Europese ontwikkelingen in de informatiemarkt.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Repertorium Vaderlandse Geschiedenis

In vervolg op de in opdracht van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING) uitgevoerde marktverkenning en haalbaarheidsonderzoek voor een elektronische uitgave van het "Repertorium van boeken en tijdschriftartikelen betreffende de geschiedenis van Nederland" heeft verder overleg plaats gevonden over de follow-up van de haalbaarheidsstudie. Daarbij is over drie onderwerpen geadviseerd, te weten de retro-invoer in een geautomatiseerd informatiesysteem, de lokale automatisering van het ING ten behoeve van de bestandsopbouw, en de elektronische verspreiding van het Repertorium.

De twee laatstgenoemde onderwerpen hangen sterk met elkaar samen. Door ING

is met diverse partijen overleg gevoerd over de elektronische distributie van het Repertorium. Mede gelet op de mogelijkheden tot gemeenschappelijk catalogiseren is besloten om verdere samenwerking na te streven met PICA.
[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Stage-opdracht

Chipkaarttechnologie in bibliotheken

In 1994 heeft het NBBI een vervolgproject uitgevoerd naar aanleiding van een literatuurstudie uit 1992 over chipkaarttechnologie. Het vervolgproject bestond uit een verkennend onderzoek bij de Gemeente Bibliotheek Rotterdam (GBR). De proeflokatie hiervoor was de Gemeente Bibliotheek Rotterdam. Door middel van vijftien interviews is een beeld geschetst van mogelijke functionaliteiten van een chipkaart voor medewerkers en klanten van de Gemeente Bibliotheek Rotterdam. De chipkaart zal onder andere dienst kunnen doen als betaalmiddel, identificatiemiddel en communicatiemiddel met klanten.

Naar aanleiding van het onderzoek bij de GBR, heeft het NBBI een projectplan voor de GBR uitgewerkt, waarin een stapsgewijze aanpak wordt beschreven om chipkaarttechnologie in deze bibliotheek in te voeren.

Naast contacten met het veld, heeft het NBBI in 1994 gesprekken gevoerd met een technologische partners op het terrein van kaarttechnologie. Eén van deze partijen is bereid is mee te werken aan en te investeren in een proefproject binnen de bibliotheekwereld. Dit internationale bedrijf heeft voor verschillende opdrachtgevers toepassingen geleverd, waarbij chip-, smart- of lazerkaarten een rol spelen.

Het bedrijf is bereid te investeren in een (eerste Nederlandse openbare) bibliotheektoepassing, om ervaring op te doen in de bibliotheeksector en aan te tonen onder welke voorwaarden een dergelijke toepassing succesvol kan zijn.

In 1995 zal het NBBI proberen met de proeflokatie GBR en de leverancier uit realisatie van de gemaakte plannen te komen, waarbij de financiering van het project de grootste hindernis zal zijn.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.H.C. Kramp]

Literatuuropdrachten

Literatuuropdracht 'Wondverzorging'

Bij het toenemend belang van thuiszorg in een vergrijzend Nederland wordt door de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) aandacht besteed aan de ontwikkeling van een expert-systeem dat thuisverzorgenden van adequate informatie kan voorzien op de werkplek. Als inhoudelijk aandachtsgebied is gekozen voor wondverzorging. Wondverzorging is een terrein waarmee iedere verpleegkundige/verzorgende, maar ook iedere huisarts te maken krijgt. Het is één van de meest essentiële onderdelen van het verpleegkundig vak. Naar schatting zijn er in Nederland jaarlijks 200.000 decubituspatiënten. Alleen al in ziekenhuizen wordt er per jaar 350 miljoen gulden uitgegeven aan de behandeling van deze patiënten.

In 1994 deed zich de gelegenheid voor, na overleg met de betrokkenen van de RUG, op dit gespecialiseerde terrein een literatuuronderzoek te laten verrichten in nauwe samenwerking met een van de BDI-instellingen. Dit literatuuronderzoek is vervolgens door de RUG betrokken bij het in ontwikkeling zijnde kennissysteem op dit terrein.

[Contactpersoon: drs. A. van Geest]

Literatuuropdracht 'Teledemocratie'

Het NBBI heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar verschillende proefprojecten op het gebied van teledemocratie. Het blijkt dat overheden (nog) niet goed raad weten met nieuwe media. De meeste proefprojecten worden niet op grote schaal voortgezet, de meerwaarde van nieuwe media wordt niet aangetoond en de effecten van de proefprojecten blijven moeilijk te meten. Het NBBI heeft de bevindingen uit het onderzoek verwerkt in een artikel dat geplaatst is in EMNET. Binnenkort worden andere artikelen over publieke informatie voor burgers geplaatst. Het is voor het NBBI van belang om zijn activiteiten met betrekking tot 'overheidsinformatie en nieuwe media' voort te zetten. In dit verband heeft het NBBI gesproken met mogelijke partners zoals Stichting Publieksvoorlichting over Wetenschap en Techniek en de RVD. Verder is het NBBI bezig met de ontwikkeling van een instrument om de effectiviteit van nieuwe media voor overheidsinformatie te beoordelen.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.A. Wiercx]

Europese activiteiten

Verslag van de activiteiten van het National Focal Point voor het Telematica-Bibliotheekprogramma van de Europese Unie 1994

In oktober 1993 schreef de Europese Commissie de derde Call for Proposals uit in Area 5 van het Telematicaprogramma van het derde Kaderprogramma voor Onderzoek en Technische Ontwikkeling: het bibliotheekprogramma.

Onmiddellijk na de publikatie van de Call begon het NBBI, als NFP, met de gebruikelijke voorlichtingswerkzaamheden. Deze voorlichtingswerkzaamheden bestonden uit mailing naar mogelijke geïnteresseerden, publikaties in de verschillende vakbladen en de organisatie van een voorlichtingsdag in januari 1994, die door 80 mensen is bezocht.

Zoals gewoonlijk verzorgde het NBBI individueel advies met betrekking tot de regelgeving van de EU aan die indieners van voorstellen die daaraan behoefte hadden.

Naast deze gebruikelijke voorlichtings- en advieswerkzaamheden heeft het NBBI consultancy-dagen aangeboden aan indieners van projectvoorstellen. Deze dagen zijn door de Europese Commissie gefinancierd. Aanvankelijk trok het bibliotheekprogramma vooral de aandacht van de wetenschappelijke bibliotheken en de grote onderzoeksinstellingen. Gaandeweg is ook de belangstelling van het openbaar en speciaal bibliotheekwezen gegroeid, evenals die van het bedrijfsleven.
[Contactpersoon: drs. J. van de Walle]

Nationale Voorlichtings Partner (NVP)

Evenals voorgaande jaren voerde het NBBI in 1994 de taak van Nationale Voorlichtingspartner (National Awareness Partner - NAP) voor IMPACT uit. IMPACT is het beleidsprogramma van de Europese Commissie gericht op de ontwikkeling van de informatiemarkt in Europa. De functie van Nationale Voorlichtingspartner is om een voorlichtingsprogramma op te zetten en uit te voeren gericht op de 'bevordering van het gebruik van elektronische informatie'. In 1994 heeft het NBBI daar invulling aan gegeven door het organiseren van cursussen en workshops, het houden van gastcolleges en lezingen, het deelnemen aan relevante beurzen en conferenties. Veel ondersteuning hebben wij gegeven aan de diverse Calls for Proposals (oproepen tot het indienen van projectvoorstellen) op het gebied van taaltechnologie, multimediaal publiceren, informatiediensten voor het bedrijfsleven. Ondersteuning in de vorm van het organiseren van een voorlichtingsmiddag, het verspreiden van informatiepakketten, het uitvoeren van een helpdeskfunctie, het zoeken naar projectpartners, en enig advieswerk. Mede door de toegenomen bekendheid van het IMPACT-programma en de NBBI-activiteiten ten dienste daarvan, is vooral het aantal reacties vanuit het bedrijfsleven op de NBBI-activiteiten gegroeid.

Voorts heeft het NBBI zich ingespannen zijn netwerk verder uit te bouwen. 1995 zal het laatste jaar van IMPACT zijn. De Europese Commissie is reeds volop bezig om het volgende beleidsprogramma (voor de jaren 1996 - 2000) voor de ontwikkeling van de informatiemarkt vorm te geven. Het NBBI is in verschillende stadia van die ontwikkeling betrokken en bereidt zich, met andere netwerkpartners, voor op de activiteiten die dan gevraagd zullen worden.

[Contactpersoon: F.J. Andriessen MBA]

Klankbordgroep IMPACT

Ter ondersteuning van de communautaire activiteiten van het NBBI op het gebied van informatie, communicatie en informatietechnologie, heeft het NBBI een Nationale klankbordgroep IMPACT in het leven geroepen. Het doel van de klankbordgroep is een inbreng te leveren aan de Nederlandse vertegenwoordigers van het IMPACT Programme Committee. De klankbordgroep bestaat uit elf deskundigen, waaronder ambtenaren van het Ministerie van EZ, op het gebied van de informatieverzorging die ongeveer driemaandelijks bij elkaar komen. Tijdens deze bijeenkomsten wordt gesproken over Europese ontwikkelingen in relatie tot de Nederlandse ontwikkelingen op het gebied van informatie, communicatie en informatietechnologie. In 1994 is de klankbordgroep vier maal bijeen geweest. Tijdens één van deze bijeenkomsten is de heer De Bruïne, directeur van DGXIII/E aanwezig geweest om met de leden van de klankbordgroep van gedachten te wisselen over de Europese ontwikkelingen en activiteiten met betrekking tot de informatiesektor. Andere bijeenkomsten worden gebruikt om beleidsstukken, zoals het Bangemann Rapport, het Nationale Actieplan, Het Nationaal Telematica Initiatief voor te bespreken. Ook komen onderwerpen aan de orde als de juridische belemmeringen, de rol van de overheid in de informatie infrastructuur en de Nederlandse kansen en bedreigingen met betrekking tot de informatiemaatschappij.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.A. Wiercx]

NAP workshops en cursussen

Vanuit de functie als Nationale Voorlichtingspartner voor het IMPACT-programma heeft het NBBI in 1994 een aantal cursussen en workshops georganiseerd. Deze cursussen en workshops hebben als uiteindelijke doel het gebruik van elektronische informatiediensten en produkten te bevorderen. In 1994 hebben 10 cursussen en workshops plaatsgevonden:

- Workshop Elektronische Informatie in Bedrijf (2x)
- Introductie cursus ECHO-databanken (4x)
- Cursus ECHO voor gevorderden (3x)
- Cursus Eurodicautom (1x)

Verder heeft het NBBI een voorlichtingsbijeenkomst voor de Multimedia Call for Proposals georganiseerd, en ongeveer 10 gastcolleges verzorgd.

In totaal zijn er met bovengenoemde activiteiten ruim 350 personen bereikt.

[Contactpersoon: mevrouw drs. A.A. Wiercx]

IMO Correspondentschap

Het Information Market Observatory (IMO) heeft binnen de lidstaten van de EG een netwerk van correspondenten gecreëerd. Het NBBI is de IMO-correspondent voor Nederland. Dit netwerk heeft enerzijds tot doel input te leveren vanuit de lidstaten voor het werkkterrein van IMO - de Europese Informatiemarkt in cijfers en trends - en anderzijds vormt het een distributienet voor de door IMO verzamelde gegevens en ontwikkelde inzichten. Het netwerk is ook bedoeld om de communicatie en uitwisseling van informatie tussen de leden van het netwerk te stimuleren en te faciliteren. Een belangrijk instrument voor de kennisverspreiding in deze context wordt gevormd door de IMO Working Papers. De correspondenten kunnen de concepten van deze working papers van commentaar voorzien voordat de definitieve versie gepubliceerd en verspreid wordt.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

IMO-onderzoek

Vanuit het communautaire actieprogramma voor de ontwikkeling van de Europese informatiemarkt (IMPACT) is het Information Market Observatory (IMO) opgericht. Het IMO heeft als doel ontwikkelingstendensen in de Europese informatiemarkt kwantitatief en kwalitatief in kaart te brengen en te analyseren ten behoeve van strategische beleidsvorming.

Vanuit deze doelstelling wordt o.a. een jaarlijks marktonderzoek naar de elektronische informatiediensten en -produkten voor professionele gebruikers uitgevoerd.

Het NBBI heeft het Nederlandse aandeel verzorgd in de IMO-survey die in Europees verband onder coördinatie van de European Information Industry Association (EIIA) wordt uitgevoerd.

De gecoördineerde survey heeft als doel om de aanbieders-kant van de informatie-industrie te beschrijven. Informatie daarvoor is verzameld bij de aanbieders en distributeurs van informatie, niet bij de gebruikers.

In het onderzoek zijn alleen de diensten en produkten voor professioneel gebruik meegenomen, niet de massacommunicatie- en de consumenten-informatiemarkt.

Het NBBI heeft een samenwerking geïnitieerd met de Nederlandse Vereniging van Informatiedienstenleveranciers (NVI) teneinde de verschillende onderzoeken naar de Nederlandse elektronische informatiemarkt op elkaar af te stemmen en waar mogelijk gezamenlijk uit te voeren.

Dit heeft geresulteerd in een samenwerking tussen NBBI en NVI m.b.t. het internationale IMO-onderzoek en het nationale branche-onderzoek onder aanbieders van elektronische informatiedienstenleveranciers.

Op basis van een gedetailleerd voorstel voor uitvoering van de datacollectie en -analyse (met specifieke aandacht voor de doelgroepsegmentatie) werd Van de Bunt opdracht gegeven het onderzoek te verzorgen. De resultaten van het IMO-onderdeel van het gemeenschappelijke onderzoek werden in april 1994 door het NBBI aangeboden aan de Europese Commissie.

Omdat de lopende IMO-onderzoeken niet meer helemaal waren afgestemd op de ontwikkelingen in de informatiemarkt heeft het Information Market Observatory besloten deze onderzoeken te vervangen door de Member States' Studies. Het NBBI heeft een belangrijke medebepalende rol gespeeld bij het ontwikkelen van een nieuwe methodologie voor het uitvoeren van de Member States' Studies en is door de Europese Commissie gevraagd de Member State Study voor Nederland te verzorgen.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Member States Study

In het kader van het IMPACT-2 programma heeft de Europese Commissie een grootschalig onderzoeksproject gestart dat er op is gericht om de structuur en werking van de nationale markten voor elektronische diensten en -produkten in de lidstaten van de EG in kaart te brengen. Het onderzoek wordt aangeduid met het acroniem MSSTUDY (Member States' Study).

Eerzijds wordt daarbij voortgebouwd op eerdere werkzaamheden van IMO, met name het onderzoek onder de aanbieders van elektronische informatiediensten en -produkten. In de MSSTUDY wordt daarnaast uitdrukkelijk ook aandacht besteed aan het in kaart brengen van het gebruik en de gebruikers van elektronische informatie. In de voorbereidingsfase van dit project heeft de Deutsche Gesellschaft für Dokumentation e.V. - Vereinigung für Informationswissenschaft und -praxis DGD), onder leiding van Arnoud de Kemp, opdracht gekregen van het Information Market Observatory (IMO) om gedetailleerde methodologische richtlijnen uit te werken voor dit onderzoek.

DGD heeft daarbij samengewerkt met de National Awareness Partners in Griekenland en Nederland. Het NBBI heeft de pilot test voor de methodologie in Nederland uitgevoerd en op basis daarvan een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een Europees handboek voor het uitvoeren van marktonderzoek op het terrein van de elektronische informatievoorziening. Dit uitgebreide handboek is in oktober 1994 gepubliceerd.

In december 1994 heeft de Europese Commissie met het NBBI en met andere partners in de verschillende lidstaten contracten afgesloten voor de uitvoering van de Member States' Studies.

De onderzoeken, die in elke lidstaat moeten worden uitgevoerd, dienen een overzicht te geven van de omvang, de structuur en de dynamiek van de professionele informatiemarkt in elke lidstaat. Op basis daarvan zal een rapport worden opgesteld dat de bevindingen op Europees niveau zal beschrijven.

Daarbij zullen factoren worden geïdentificeerd die de opname en diffusie van elektronische informatie en de faciliteiten voor het leveren van deze informatie.

Het overkoepelende doel is om een bijdrage te leveren aan een beter strategisch begrip door een gedetailleerde analyse van de elementen die een rol spelen bij de ontwikkeling van de professionele informatie markt.

[Contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

JAARREKENING

Verkorte jaarrekening over 1994 van de Stichting "Nederlands Bureau voor
Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

1. Balans per 31 december 1994 (in duizenden guldens)

	31 december 1994	31 december 1993
	-----	-----
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	142	157
Vlottende activa		
Voorraden		
Vorderingen	1.081	1.560
Liquide middelen	6.597	6.048
	-----	-----
	<u>7.820</u>	<u>7.765</u>
 Passiva		
Voorzieningen	324	612
Reserves	277	304
Verplichtingen inzake projecten	4.879	5.175
Fondsvorming B.V. i.o.	1.945	
Overige schulden en nog te betalen kosten	395	1.674
	-----	-----
	<u>7.820</u>	<u>7.765</u>

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

2. Rekening van baten en lasten over 1994 (in duizenden guldens)

	1994	1993
	-----	-----
Lasten		
Personeel	1.661	1.743
Afschrijvingen op materiële vaste activa	36	35
Overige kosten	636	634
	-----	-----
	2.333	2.412
Aan projecten doorberekende kosten	- 525	- 773
	-----	-----
	1.808	1.639
Kosten projecten	-	18
	-----	-----
	1.808	1.657
Baten		
Opbrengst publikaties	- 19	- 16
Intrest	- 192	- 176
	-----	-----
Nadelig saldo	1.597	1.465
	=====	=====

3. Grondslagen van de financiële verslaglegging

WAARDERING

Materiële vaste activa

Tot en met 1987 zijn de aanschaffingen direct ten laste van het resultaat gebracht. Met ingang van 1988 vindt activering plaats tegen aanschaffingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen, welke gebaseerd zijn op de geschatte levensduur en berekend over de aanschaffingsprijs. Het afschrijvingspercentage is bepaald op 20% van de aanschafwaarde.

Ultimo 1993 is besloten het afschrijvingspercentage op computers en computerbenodigdheden met terugwerkende kracht te bepalen op 33 1/3%. Het percentage voor meubilair e.d. wordt gehandhaafd op 20.

Voorraden

De voorraad publikaties wordt gewaardeerd tegen kostprijs. Indien ouder dan één jaar worden de publikaties niet meer in de balans opgenomen.

Voorzieningen

Onder een voorziening worden alle verplichtingen en verliezen verstaan waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten. Een voorziening wordt ook opgenomen tegen kosten welke in een volgend boekjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

Reserves

Onder een reserve worden alle gelden verstaan die vrij besteedbaar zijn en niet het karakter van een verplichting dragen.

Verplichtingen inzake projecten

Onder projectverplichtingen worden alle toezeggingen en verplichtingen verstaan die direct verband houden met de uitvoer van (toekomstige) projecten.

Overige activa en passiva

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde.

RESULTATENBEPALING

De resultaten worden bepaald op basis van historische uitgaafprijzen. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

4. Toelichting op de balans per 31 december 1994 (in duizenden guldens)

	1994	1993
	-----	-----
ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Inventarissen		
Boekwaarde per 1 januari	157	189
Investerings	42	40
Afschrijvingen	- 57	- 72
	-----	-----
Boekwaarde per 31 december	<u>142</u>	<u>157</u>
De investeringen in 1994 betreffen meubilair en computertoebehoren.		
Vorraden		
Betreft de voorraad publikaties niet ouder dan één jaar	-	-

Vorderingen		
Projectsubsidies, toegezegd nog niet ontvangen	723	1.209
Ministerie van Economische Zaken	-	141
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	16	99
Intrest	53	68
Omzetbelasting	65	
Overige vorderingen en vooruitbetaalde kosten	224	43
	-----	-----
	<u>1.081</u>	<u>1.560</u>
Liquide middelen	<u>6.597</u>	<u>6.048</u>

Onder de liquide middelen zijn opgenomen vijf kortlopende deposito's, in totaal circa f 5.400.000,- uitgezet tegen een rentevoet van circa 4,45%.
De overige kas-, bank- en girosaldo zijn direct opeisbaar.

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	1994 -----	1993 -----
De liquide middelen staan voor een bedrag groot circa f 1.550.000,- niet ter vrije beschikking van de Stichting. Voor dit bedrag zijn contractuele verplichtingen aangegaan inzake te financieren projecten.		
PASSIVA		
Vorzieningen		
Kostenegalisatiereserve groot onderhoud		
De kosten van periodiek groot onderhoud zijn geschat op f 200.000, welk bedrag in vijf jaar dient te worden opgebouwd. De jaarlast bedraagt derhalve f 40.000. In 1994 werd voor circa f 38.000 (1993: f 5.000) ten laste van de reserve gebracht uit hoofde van groot onderhoud.	200	197
Vervangingsreserve initiële investeringen		
De initiële investeringen 1987/1988 bedragen in totaal circa f 240.000. De gemiddelde levensduur is gesteld op 4 jaar. Onttrekkingen vinden plaats als gevolg van vervangingsinvesteringen.	124	153
Voorziening bijzondere regelingen		
Toegewezen in 1994/1993 f 327.000,-; toevoeging uit VUT-voorziening f 28.000,-; uitgaven en vrijgevallen f 355.000,-.	-	262
Totaal voorzieningen	----- 324 =====	----- 612 =====

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	1994	1993
	-----	-----
Reserves		
Resterende middelen m.b.t. de basissubsidie 1991 ad f 551.000. Inmiddels toegewezen aan 'bijzondere regelingen' f 327.000	224	251
Ultimo 1994 aan dit bedrag toegevoegd de in 1987 gevormde 'egalisereserve'	53	53
	-----	-----
	277	304
	=====	=====
Verplichtingen inzake projecten		
Voorziening projecten nieuwe stijl		
Een in 1993 gevormde voorziening uit hoofde van door het NBBI te leveren financiële bijdragen aan projecten nieuwe stijl.	479	416
	=====	=====
Bestemmingsreserve		
Nog te bestemmen gelden uit hoofde van de in het werkplan omschreven activiteiten	567	107
	=====	=====
Restant geormerkte gelden		
Stand per 1 januari	4.652	4.576
Geormerkt in verslagjaar	2.300	4.038
	-----	-----
	6.952	8.614
Af: Vrijgevallen, c.q. betaalde declaraties	3.119	3.962
	-----	-----
	3.833	4.652
	=====	=====
Totaal verplichtingen inzake projecten	4.879	5.175
	=====	=====

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	1994	1993
	-----	-----
Fondsvorming B.V. i.o.		
Aan het Ministerie is met brief d.d. 12.01.95 toestemming gevraagd voor de oprichting van een besloten vennootschap met een als 'eigenaar' daarvan functionerende houdsterstichting. Ter financiering van het eigen vermogen is voorgesteld twee fondsen in te zetten, bestaande uit:		
- het van de belastingdienst inzake omzetbelasting over de jaren 1988 tot en met 1993 in 1994 ontvangen bedrag van f 1.414,826		
- gelden die door het NBBI zelf gegenereerd zijn en die de begrote post 'Aan projecten doorberekende kosten' te boven gaan. In 1994 is een bedrag van f 530.000 aan deze 'inkomsten' onttrokken.	1.945	-
	=====	=====
Overige schulden en nog te betalen kosten		
Pensioenreserve	-	597
Loonbelasting en premieheffing	45	49
Omzetbelasting	10	-
Nog te betalen vakantietoelage	62	57
Nog te betalen vakantiedagen	78	71
Crediteuren	160	813
Overige schulden	40	87
	-----	-----
	395	1.674
	=====	=====

5. Toelichting op de rekening van baten en lasten over 1994
(in duizenden guldens)

Algemene opmerking:

Het NBBI is als omzetbelastingplichtig instituut aangemerkt.
De cijfers 1993 zijn inclusief omzetbelasting. De cijfers 1994
zijn, waar dit van toepassing is, exclusief omzetbelasting.

	1994	1993
	-----	-----
LASTEN		
Personeel		
Salarissen, sociale lasten, honoraria	1.637	1.701
Werving, opleiding	24	42
	-----	-----
	1.661	1.743
	=====	=====
Afschrijvingen op materiële vaste activa		
Inventarissen	58	72
Mutatie (deels) vervangingsreserve initiele investerings	- 22	- 37
	-----	-----
	36	35
	=====	=====
Overige kosten		
Reis- en verblijfkosten	86	67
Huisvestingskosten	170	179
Publiciteit	93	132
Overige algemene kosten	287	256
	-----	-----
	636	634
	=====	=====
Aan projecten doorberekende kosten		
Doorberekende uren en overige directe kosten aan projecten	525	773
	=====	=====
Kosten projecten		
Betreft kosten inzake projecten ten laste van de basissubsidie	-	18
	=====	=====

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	1994	1993
	-----	-----
BATEN		
Opbrengst publikaties		
Bruto-omzet resultaat	19	16
Royalties e.d.	-	-
	-----	-----
	19	16
	=====	=====
Intrest		
Intrestbaten	279	340
Aan projecten toegerekende intrest	87	164
	-----	-----
Intrestbate per saldo	192	176
	=====	=====

Den Haag, 10 april 1995

Namens het NBBI,

Drs. Th. van Kooten
voorzitter

Prof.dr. J. de Vuijst
directeur

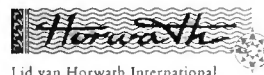
WALGEMOED

Registeraccountants

Lid van Walgemoed Accountants & Adviseurs

Rijnsburgerweg 91 - 93
2334 BJ Leiden

Telefoon (071) 177441
Telefax (071) 177181

Lid van Horwath International

ACCOUNTANTSVERKLARING

Hierbij verklaren wij, dat de gegevens zoals vermeld in de verkorte jaarrekening 1994, welke is opgenomen in het jaarverslag 1994 van de Stichting Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging "NBBI" te 's-Gravenhage, ontleend zijn aan en overeenstemmen met de jaarrekening over 1994, waarbij wij een goedkeurende verklaring hebben afgegeven met de volgende tekst:

" Wij hebben de jaarrekening 1994 van de Stichting Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging "NBBI" te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Ons onderzoek is verricht in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlegronddslagen.

Op grond van dit onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting op 31 december 1994 en van de baten en lasten over 1994."

31 maart 1995

w.g. E.F. Polak RA

Samenstelling Raad van Toezicht NBBI (per 1-1-1995)

voorzitter

drs. Th. van Kooten
Oud-directeur Bakkenist Management
Consultants

leden

drs. J.C. Blankert
Voorzitter Nederlands Christelijk
Werkgeversverbond

C. Booster RA
Organisatie-adviseur

dr. S.J. Noorda
College van Bestuur Universiteit
van Amsterdam

drs. M.F.J. Pijnenborg
Oud-directeur Elsevier Science
Publishers

P.J.Th. Schoots
Gemeentebibliotheek Rotterdam

prof.ir. P. van der Vlist
Bakkenist Management Consultants,
tevens hoogleraar TU Eindhoven

Samenstelling NBBI-bureau (per 1-1-1995)

directeur	prof.dr. J. de Vuijst
hoofd projecten	mw. mr. M.J.F. Verstappen
senior consultant	drs. J.S. Mackenzie Owen
projectmedewerkers	F.J. Andriessen MBA drs. A. van Geest mw. drs. A.H.C. Kramp drs. L.J. Pennings drs. J. van de Walle mw. drs. A.A. Wiercx
administratie/boekhouding	mw. M.A. Leunis
planning/netwerk	M.F. Lindemans
secretariaat	mw. H. Koolschijn mw. E. Verbove mw. A. Wagid Hosain-Bholasing
receptie/telefoon	mw. K.L. Verver

Publikaties en artikelen

- * A.H.C. Kramp en A.A. Wiercx "Teledemocratie", EMnet nr. 5/94
- * A.H.C. Kramp "Kwaliteitszorg in informatiedienstverlening", EMnet nr. 1, 14 januari 1994, p. 14.
- * A.H.C. Kramp "Thesaurusseminar", Open, augustus 1994
- * A.H.C. Kramp, tekst over kwaliteitszorg in de congresbundel van de 3de Dag van Document gehouden op 1 juni 1994, p. 165-171.
- * A.H.C. Kramp, tekst over kwaliteitsprogramma NBBI in "Telecombrief" nr. 30 september 1994, p. 268.
- * A.H.C. Kramp en L.J. Pennings, Congresboek "Kwaliteitszorg in informatiedienstverlening NBBI, Den Haag, 233 p. 1994
- * L. Pennings, Informatiewetenschap komt langzaam op gang, Samsom Informatica Nieuwsbrief, 5e jrg., nr. 1, januari 1995, pp. 6-7.
- * L. Pennings, Informatiewetenschap komt langzaam op gang, Emnet, 14 januari 1995
- * Pennings, Leo, Clearing-House voor museale termenlijsten: stand van zaken, In: SIMIN-bundel nr. 10, 's-Gravenhage, Rijksdienst Beeldende Kunst, 1994, pp. 36-42.
- * Vrionakis, A., Van Eijk, L., Pennings, L., Haalbaarheidsonderzoek informatiestatistiek, Gids Informatiesector 1994, NBLC/Boekblad BV, 1993, pp. 45-49.
- * J. de Vuijst, "De digitale snelweg", Computer Info, mei-juni 1994, 40-41
- * J. de Vuijst, "De behoefte aan informatie; commentaar op de informatiemaatschappij", inaugurele rede, Tilburg University Press, 1994
- * J. de Vuijst, "Telematica en online-informatie", Hendrix, W.H. & P. van der Vlist, e.d.'s. Zakendoen met telematica, Utrecht, Stichting Teleac.
- * NBBI Working Paper "Elektronische informatievoorziening "De visie van het NBBI", oktober 1994
- * "Nederland moet op gebied van informatisering kansen benutten voordat het te laat is", persbericht, maart 1994
- * Interview met J. de Vuijst in EO Visie, juli 1994

Lijst van afkortingen

BTUD	Bibliotheek Technische Universiteit Delft
CD-I	Compact Disc - Interactive
CD-ROM	Compact Disc - Read Only Memory
CIBB	Centrum Innovatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
CWTS	Centrum voor Wetenschaps- en Technologie-Studies
DCD	Deutsche Gesellschaft für Dokumentation e.V.
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
EIIA	European Information Industry Association
ETI	Expertise Centrum Taxonomische Identificatie (ETI)
EUSIDIC	European Association of Information Services
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FID	Federation Internationale d'Information et de Documentation
GBR	Gemeentebibliotheek Rotterdam
CO	Stichting Gemeenschappelijke Opleiding voor archief, bibliotheek en informatiebewerking
IISC	Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
IMO	Information Market Observatory
IMPACT	Information Market Policy Actions
ING	Instituut voor Nederlandse Geschiedenis
IWI	Innovatie Wetenschappelijke Informatievoorziening
KB	Koninklijke Bibliotheek
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
KUB	Katholieke Universiteit Brabant
LCM	Landelijk Contact Museumconsulenten
NAP	National Awareness Partner
NBBI	Projectbureau voor Informatiemanagement
NBLC	Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum
NFP	National Focal Point
NVB	Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen
NVI	Nederlandse Vereniging van Informatiedienstenleveranciers
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
PICA	Centrum voor Bibliotheekautomatisering
RBK	Rijksdienst voor Beeldende Kunst
RKD	Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RVD	Rijksvoorlichtingsdienst
STINFON	Stichting Informatiewetenschap Nederland
STT	Stichting Taaltechnologie
TRC	Telematica Research Centrum

Burg. van Karnebeeklaan 19
2585 8A Den Haag
Postbus 80544
2508 GM Den Haag

Telefoon (070) 3 60 78 33
Telefax (070) 3 61 50 11
E-mail: nbbi@inter.nl.net